

บทที่ ๑

บทนำ

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่หลายประเทศยอมรับนับถือกันว่าเป็นการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง หรือเป็นการปกครองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ดังเช่นอดีตประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น แห่งสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน แต่คำจำกัดความดังกล่าวนี้ไม่อาจที่จะนำมาซึ่งความเข้าใจถึงลักษณะอันแท้จริงของการปกครองระบอบนี้ได้ เพราะปรากฏว่าได้มีการนำเอาคำว่าประชาธิปไตยไปใช้กันอย่างกว้างขวาง แม้แต่ประเทศที่มีการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ก็ได้นำเอาคำว่าประชาธิปไตยไปใช้เช่นกัน โดยเฉพาะในการตั้งชื่อประเทศมีหลายประเทศในกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ที่นำเอาคำว่าประชาธิปไตยไปใช้ประกอบารตั้งชื่อประเทศ และมักอ้างอยู่เสมอว่าการปกครองของตนเป็นประชาธิปไตยทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าประเทศเหล่านั้นมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประเทศที่ยอมรับกันว่ามีมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเองก็มีรูปแบบการปกครองที่แตกต่างกันไป เช่น ประชาธิปไตยแบบรัฐสภาของประเทศอังกฤษ ประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา และประชาธิปไตยแบบกึ่งรัฐสภาของฝรั่งเศส เป็นต้น และในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายที่ประสบความล้มเหลวจากการนำเอาการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศตะวันตกมาใช้ก็ได้หันแปรรูปแบบการปกครองออกไปอีกหลายอย่าง เช่น ประชาธิปไตยแบบมีครู (Guided Democracy) ของอดีตประธานาธิบดีซูการ์โนแห่งอินโดนีเซีย ประชาธิปไตยแบบพื้นฐาน (Basic Democracy) ของอดีตประธานาธิบดีอายูบข่านแห่งปากีสถาน หรือในประเทศไทยก็ได้มีผู้ขนาน

นามการปกครองว่าเป็นแบบประชาธิปไตยอย่างไร เป็นต้น^๑ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดความสับสนว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงมีลักษณะหรือหลักการอย่างไร

ดร.กมล สมวิเชียร ได้ให้ทรรศนะถึงหลักการกว้าง ๆ ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยว่ามีหลักใหญ่ ๆ อยู่ ๓ ประการ คือ^๒

๑. หลักที่ว่าผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครอง ซึ่งมีรากฐานมาจากความคิดที่ว่าประชาชนเป็นที่มาหรือเจ้าของอำนาจในการปกครอง ผู้ปกครองเป็นเพียงตัวแทนที่ประชาชนให้ไปทำหน้าที่บริหารประเทศแทนตนเอง และจากความเชื่อที่ว่าคุณชนนั้นมีเจตนารมณ์อันเป็นอิสระ (Free will) มนุษย์จะใช้ความเป็นเสรีชนของตนเลือกบุคคลหรือนโยบายและวิธีการในการปกครองตน หรือเท่ากับว่าแต่ละคนได้ปกครองตนเองนั่นเอง การใช้เจตนารมณ์อันเป็นเสรีของมนุษย์แต่ละคนจะมีสิทธิสมบูรณ์ในตัวของตัวเอง มีความเท่าเทียมกันในการใช้สิทธินี้ ในทางปฏิบัติกรรมวิธีของการให้ความยินยอมของปวงชนแสดงออกโดยการเลือกตั้งซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กันโดยทั่วไป และอาจให้ความยินยอมด้วยวิธีการอื่นได้อีก เช่น การแสดงประชามติ เป็นต้น

๒. หลักที่ว่าผู้ใต้ปกครองต้องมีสิทธิเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้เป็นครั้งคราว เป็นการยืนยันอำนาจของปวงชน ซึ่งนอกจากจะเป็นการแสดงอำนาจอันมีโดยไม่สิ้นสุดของประชาชนแล้ว ยังเป็นการแสดงถึงอำนาจอันสิ้นสุดได้ของผู้ปกครองด้วย โดยมีรากฐานความเชื่อในความสามารถและสติปัญญาของมนุษย์ว่าจะตัดสินใจเลือกผู้นำและเปลี่ยนตัวผู้นำได้ถูกต้อง

^๑กรมล ทองธรรมชาติ (รวบรวม), การเมืองการปกครอง (พระนคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓), หน้า ๘๒ - ๘๓.

^๒กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า ๕ - ๑๒.

๓. หลักที่ว่าสิทธิมนุษยชนขั้นมูลฐานของประชาชนจะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองหรือหลักประกันเสรีภาพของปวงชนโดยมีการกำหนดให้มีกระบวนการป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิขั้นมูลฐาน

จากหลักการสำคัญทั้ง ๓ ประการข้างต้นจะเห็นได้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้ให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นอย่างมาก การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้การปกครองนั้นเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ตามความหมายข้างต้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ได้วิวัฒนาการมาเป็นเวลานาน กล่าวคือ ได้วิวัฒนาการมาจากความคิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรง วิธีการนี้ทำให้ประชาธิปไตยเป็นประชาธิปไตยที่บริสุทธิ์ (Pure Democracy) หรือประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) กล่าวคือประชาชนได้เข้ามามีส่วนในการปกครองทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของประเทศซึ่งเคยมีการใช้ในนครรัฐกรีก (City State) ในสมัยนั้นได้จัดให้มีสภาประชาชนโดยให้ประชาชนมาประชุมพร้อมกันเพื่อเลือกหรือมอบหมายหรือแบ่งงานกันทำเป็น เรื่องไป และเป็นที่ยอมรับนับถือกันว่า การปกครองแบบนี้เป็นประชาธิปไตยมากที่สุด เพราะประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมทางการเมืองใช้สิทธิเสรีภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ปัจจุบันวิธีการเช่นนี้ใช้กันไม่แพร่หลายนัก เช่น การ

เมธา สุภบรรทัด, ประชาธิปไตยและหน้าที่ของตัวแทนราษฎร, (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๒๖ - ๒๗.

ปกครองกึ่งตอง (Canton) ของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปโดยมีประชากรมากขึ้น ทำให้มีปัญหาและอุปสรรคตลอดจนความต้องการของประชาชนมีมากขึ้น และต่างกันอย่างมาก เป็นการยากที่จะให้ประชาชนปกครองตนเองโดยตรงได้ จึงเกิดมีประชาธิปไตยโดยทางผู้แทน (Representative Democracy) หรือที่เรียกว่าประชาธิปไตยโดยทางอ้อม (Indirect Democracy) วิธีการนี้ประชาชนเป็นเพียงผู้มีส่วนร่วมเท่านั้นใช้ตัวดำเนินการ ผู้ดำเนินการทางเมืองการปกครองที่แท้จริงคือผู้ที่ประชาชนมอบหมายให้ดำเนินการแทน การปกครองโดยวิธีนี้ได้นำมาปฏิบัติอยู่ทั่วไปในประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบัน

การปกครองประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับสังคมรัฐปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อนมาก กล่าวคือแม้ว่าการปกครองแบบนี้จะไม่สามารถทำให้เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนทั้งหมดของสังคมนั้น ๆ ได้ เพราะการทำเช่นนั้นจะกระทำได้ก็แต่ในชุมชนเล็ก ๆ ที่มีความต้องการไม่แตกต่างกันมากนัก แต่การปกครองวิธีนี้ก็ใช้ได้

กึ่งตอง (Canton) เป็นการปกครองท้องถิ่นของสวิสเซอร์แลนด์ มี ๒ แบบคือ กึ่งตองที่มีมาแต่โบราณ และกึ่งตองที่เกิดขึ้นใหม่ กึ่งตองที่มีมาแต่โบราณมีลักษณะพิเศษคือในทุกปีพลเมืองชายที่มีอายุหรือคุณสมบัติครบตามที่กำหนดจะไปร่วมประชุมกันในลานกลางแจ้ง เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรนิติบัญญัติ และคัดเลือกเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารกึ่งตองใหม่ ส่วนกึ่งตองที่เกิดขึ้นใหม่ประกอบด้วยฝ่ายนิติบัญญัติโดยผู้แทนจากการเลือกตั้งทั่วไป และผู้แทนที่กำหนดให้ตามสัดส่วนของคอมมูน (Commune) ที่อยู่ในกึ่งตอง สำหรับฝ่ายบริหารมาจากการเลือกตั้งทั่วไป แต่สิ่งที่เหมือนกันของกึ่งตองทั้ง ๒ แบบคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยวิธี Referendum และ Popular Initiative ได้ตลอดเวลา ดู Encyclopedia Britanica Volume 21, (Chicago : William Benton, 1964), p. 690.

^๒ เมธา สุกบรรพต, อ้างแล้ว, หน้า ๓๗.

หลักใกล้เคียงกัน คือ โดยการมีผู้แทนที่จะคอยประสานระหว่างผู้ปกครองและประชาชน โดยให้เจตนารมณ์ของฝ่ายข้างมากเป็นอธิปไตย หรือหมายความว่าปกครองโดยฝ่ายข้างมาก

การที่เราจะทราบว่าเจตนารมณ์ หรือความต้องการของฝ่ายข้างมากเป็นอย่างไรนั้น วิธีการหนึ่งก็คือการเลือกตั้งผู้แทนหรือตัวแทน โดยกระบวนการนี้เองผู้เลือกตั้งจะใช้วิจารณญาณของตนเอง เลือกผู้ที่จะตอบสนองความต้องการของตน หรือผู้ที่มีแนวความคิดที่จะปฏิบัติในการปกครองตรงกัน ดังนั้นนโยบายของกลุ่มผู้ได้รับเลือกตั้งที่มีจำนวนมากที่สุดก็จะได้รับการปฏิบัติเท่ากับว่าเจตนารมณ์ของฝ่ายข้างมากได้รับการตอบสนอง ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้ได้รับเลือกตั้งที่มีจำนวนน้อยก็จะทำหน้าที่คอยหักท้วงไม่ให้มีการละเมิดของกลุ่มน้อย หรือเจตนารมณ์ของฝ่ายข้างน้อยได้ควย กระบวนการเลือกตั้งจึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นเจตนารมณ์ของฝ่ายข้างมากได้ดีที่สุดของสังคมรัฐสมัยใหม่

แนวความคิดในการศึกษา

การเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และสามารถสะท้อนให้เห็นเจตนารมณ์ของฝ่ายข้างมากได้ ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญที่ประเทศประชาธิปไตยใช้กันทั่วไป แต่การมีการเลือกตั้งนั้นมิได้หมายถึงความสำเร็จ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การเลือกตั้ง (Election) การออกเสียงแสดงประชามติ (Referendum) การมีสิทธิเสนอกฎหมาย (Initiative) การใช้ประชานิธิ (Plebiscite) และการให้ประชามติเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญได้ (Recall) ดู สมพงษ์ เกษมสิน, การปกครองของไทย (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕), หน้า ๕๔ - ๕๕.

ของประชาธิปไตย กล่าวคือ การเลือกตั้งต้องสามารถที่จะชี้ให้เห็นความต้องการของคน
ฝ่ายข้างมากได้ โดยนัยนี้การเลือกตั้งจะต้องได้ผล ๒ ประการ คือ

ประการแรก ได้แก่ ปริมาณ หมายถึงจำนวนผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่จะสะท้อนให้เห็นถึงฝ่ายข้างมากและฝ่ายข้างน้อย และ

ประการที่ ๒ ได้แก่ ความต้องการ หมายถึงความมุ่งหมายของประชาชนที่จะมอบหมายให้ผู้ที่ตนเลือกไปดำเนินการ

ทั้ง ๒ ประการข้างต้นจะต้องประกอบกันและถือว่ามีสำคัญเท่า ๆ กัน หากการเลือกตั้งได้ผลแต่เพียงปริมาณอย่างเดียว ก็ไม่อาจที่จะทำให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือผู้แทนทราบได้ว่าความต้องการของประชาชนมีอย่างไร ในทางกลับกันหากการเลือกตั้งได้ผลแต่เพียงทราบความต้องการของประชาชนเพียงกลุ่มเดียวที่มีจำนวนไม่มากนัก ก็ไม่สามารถจะกำหนดไปได้ว่าความต้องการของประชาชนกลุ่มนั้นเป็นความต้องการของประชาชนฝ่ายข้างมากได้ Lester W. Milbrath^๑ กล่าวว่ากรณีที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูงไม่ใช่สิ่งชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของประชาธิปไตย เพราะว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องตั้งอยู่บนเหตุผลของประชาธิปไตยด้วย ซึ่งหมายถึงว่าประชาชนจะต้องตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผลด้วย

การตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ Gabriel A. Almond^๒ เรียกว่า

---

^๑ Lester W. Milbrath, Political Participation :How and Why do People Get Involved in Politics (Chicago : Rand Mc Nally & Company, 1965), p.153.

^๒ Gabriel A. Almond, "A Function Approach to Comparative Politics" in Gabriel A. Almond and James S. Coleman(ed.), The Politics of Developing Areas (New Jersey : Princeton, 1960), p.p.17-18.

เป็น "ส่วนที่ใส่เข้าไป" (Input) ซึ่งถ้าหากส่วนที่ใส่เข้าไปก็คืออาจคาดได้ว่า "ส่วนที่ออกมา" (Output) น่าจะเป็นผลลัพท์ ตัวอย่าง เช่นในการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนส่วนใหญ่เลือก หรือ ออกเสียงเลือกตั้งให้แกพรรคการเมืองหนึ่งเพื่อให้นโยบายที่พรรคนั้นแถลงไว้ได้รับการปฏิบัติให้เกิดผลลัพท์แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเหล่านั้น ผลที่ออกมาพรรคนั้นก็จะได้จัดตั้งรัฐบาล และดำเนินการตามนโยบายที่ได้แถลงไว้แก่ประชาชน

ขั้นตอนในการตัดสินใจของประชาชนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ Lester W. Milbrath กล่าวว่าโดยทั่วไปจะมีการตัดสินใจอยู่ ๒ ประการคือ

- ๑. การตัดสินใจว่าจะมีบทบาทหรือไม่มีบทบาททางการเมือง
- ๒. การตัดสินใจว่าเมื่อมีบทบาททางการเมืองแล้วจะมีแนวทางอย่างไรในการมีบทบาททางการเมือง

เมื่อประชาชนตัดสินใจให้ประการแรกแล้วว่าจะมีบทบาททางการเมือง มักจะสัมพันธ์ต่อมาถึงการตัดสินใจประการที่ ๒ ต่อไปว่าจะมีบทบาททางการเมืองอย่างไรด้วย เช่นเดียวกันในการเลือกตั้งทางการเมืองประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะตัดสินใจว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเมื่อใดตัดสินใจว่าไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว จะตัดสินใจว่าจะออกเสียงเลือกตั้งให้แกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดด้วย

การตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งให้แกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนหนึ่งคนใดนั้นนับว่ามีความสำคัญไม่น้อย เพราะเท่ากับเป็นการให้ความยินยอมในแนวนโยบายที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เสนอขึ้นมา การตัดสินใจ เช่นนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยความมีเหตุผลและความเข้าใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยที่จะ

*Lester W. Milbrath, op.cit., p. 6.

คัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี

สภาพของปัญหา

การเลือกตั้งในประเทศไทยนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย ประเทศไทยได้จัดให้มีการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ๒๔๗๖ จนถึงการจัดเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๑ รวมได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศทั้งสิ้น ๑๐ ครั้ง (ไม่นับการเลือกตั้งซ่อมและการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มเติม) และปรากฏสถิติผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในแต่ละครั้งดังนี้คือ

ตารางที่ ๑

แสดงจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศที่ผ่านมา

การเลือกตั้ง ครั้งที่	จำนวน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวน ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	ร้อยละ
๑. พ.ศ. ๒๔๗๖	๔,๒๓๕,๒๓๑	๑,๗๗๓,๕๓๖	๔๑.๕๕
๒. พ.ศ. ๒๔๘๐	๖,๑๒๓,๒๓๕	๒,๖๖๒,๕๓๕	๔๐.๒๒
๓. พ.ศ. ๒๔๘๑	๖,๓๑๐,๑๓๖	๒,๒๑๐,๓๓๒	๓๕.๐๓
๔. พ.ศ. ๒๔๘๕	๖,๔๓๑,๘๒๗	๒,๐๕๑,๕๘๘	๓๒.๕๒
๕. พ.ศ. ๒๔๙๑	๗,๑๗๖,๘๕๑	๒,๑๑๗,๖๖๔	๒๖.๕๕
๖. พ.ศ. ๒๔๙๕	๗,๖๐๖,๕๕๑	๒,๕๖๑,๒๕๑	๓๓.๖๖

* ขัณฑ์ บุรุษพันธ์, การเมืองและพรรคการเมืองของไทย (พระนคร : ...
สำนักพิมพ์โอเคียนส์ไตร์, ๒๕๑๑), หน้า ๑๕.

การเลือกตั้ง ครั้งที่	จำนวน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ร้อยละ
๓. พ.ศ. ๒๕๐๐	๕,๘๕๕,๑๓๘	๕,๖๖๗,๓๒๑	๕๗.๓๓
๔. พ.ศ. ๒๕๐๐	๕,๕๑๗,๔๑๗	๕,๓๗๐,๑๑๓	๕๕.๐๖
๕. พ.ศ. ๒๕๑๑	๑๕,๘๒๐,๑๘๐	๗,๒๘๕,๘๓๒	๕๕
๑๐. พ.ศ. ๒๕๑๘ ๒๕๒๒	๑๘,๓๓๓,๘๘๖ 21,283,790	๕,๕๗๓,๓๒๐ 9,344,๐45	๕๗ 43.90

โปรดดู
ประวัติ

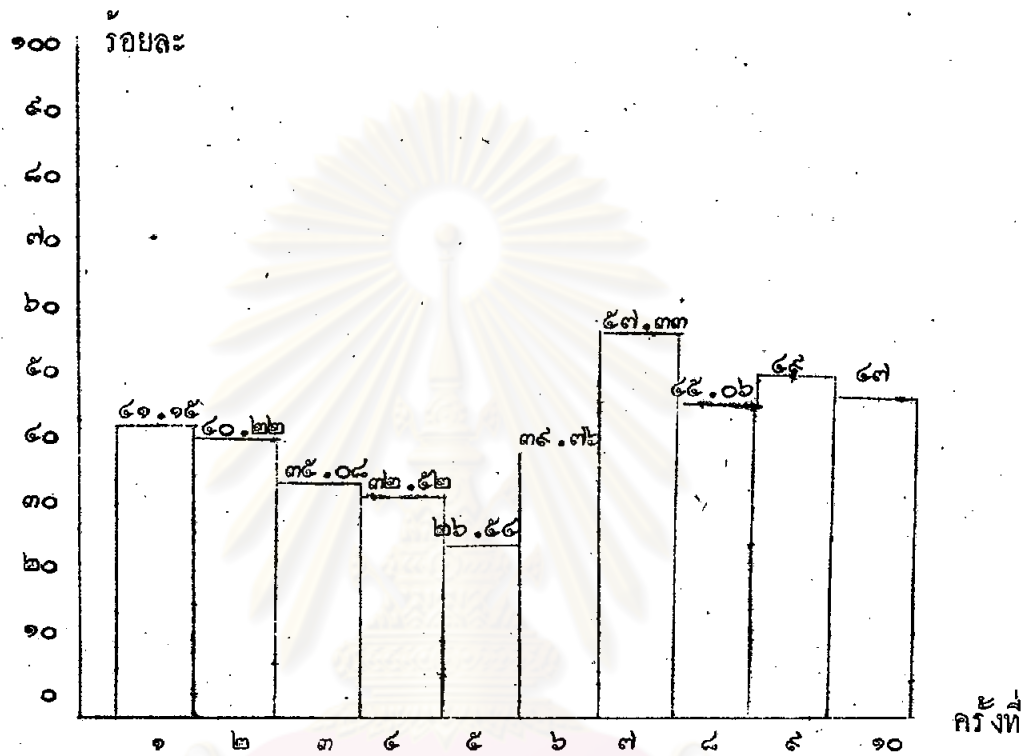
ที่มา : กระทรวงมหาดไทย

จากตารางที่ ๑ จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งเมื่อ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากที่สุดถึงร้อยละ ๕๗.๓๓ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด แต่ก็ไม่อาจนับว่าเป็นสถิติที่ถูกต้องได้ เพราะในการเลือกตั้งครั้งนั้นได้ถูกวิจารณ์ว่าเป็นการเลือกตั้งที่ไม่สุจริต จนถึงกับมีความวุ่นวาย และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการยึดอำนาจเมื่อ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ จึงอาจสรุปได้ว่าในการเลือกตั้งที่ผ่านมาไม่มีการเลือกตั้งครั้งใดเลยที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกินกว่าครึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จากสถิติตามตารางที่ ๑ สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ศูนย์วิทยุตำรวจ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, รายงานวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทน ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, พ.ศ. ๒๕๑๓),
หน้า ๕.

แผนภูมิที่ ๑ แสดงจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศที่ผ่านมา

จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งดังกล่าวทำให้ผู้วิตกกังวลว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยจะไปไม่รอด เพราะการที่มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับต่ำแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีความสำคัญต่อการปกครองระบอบนี้อยู่ในระดับต่ำด้วย ขณะเดียวกันก็มิได้ให้ความเห็นว่า จำนวนหรือปริมาณของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมิใช่เครื่องวัดถึงความก้าวหน้าของประชาธิปไตย หากขึ้นอยู่กับการยอมรับว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญ และเป็นกระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งนโยบายในการบริหารประเทศที่

วิทยา สุจริตธนารักษ์, วารสารการเมืองสำหรับประชาชน เล่มที่ ๖ "ความสำนึกทางการเมือง" (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมาคมนักสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖) หน้า ๒๒ - ๒๓.

ผ่านการเลือกสรรมาจากประชาชน ดังนั้นความก้าวหน้าของประชาธิปไตยจึงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของประชาชนด้วย

การเลือกตั้งในจังหวัดลพบุรีเมื่อพิจารณาย้อนหลังถึงการเลือกตั้งทั่วไป ๕ ครั้ง คือ เมื่อ ๖ มกราคม ๒๔๘๘, ๒๕ มกราคม ๒๔๙๐, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๐ และ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ ปรากฏผลการใช้สิทธิเลือกตั้งเปรียบเทียบได้ดังนี้

ตารางที่ ๒
เปรียบเทียบจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดลพบุรี
เฉพาะการเลือกตั้งทั่วไป ๕ ครั้ง

ปีที่มี การเลือกตั้ง	จำนวน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวน ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	ร้อยละ
๑. พ.ศ. ๒๔๘๘	๓๑,๑๑๓	๓๔,๔๓๕	๔๔
๒. พ.ศ. ๒๔๙๑	๕๐,๕๑๑	๓๒,๓๘๕	๓๒
๓. พ.ศ. ๒๔๙๕	๘๓,๓๓๕	๕๓,๒๒๒	๕๕
๔. พ.ศ. ๒๕๐๐	๑๓๕,๔๑๓	๖๓,๕๓๒	๕๓
๕. พ.ศ. ๒๕๑๒	๒๓๕,๑๓๕	๕๑,๒๕๑	๓๕

ที่มา : กระทรวงมหาดไทย

จากตารางที่ ๒ จะเห็นได้ว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดลพบุรีก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับการเลือกตั้งโดยส่วนรวมของประเทศ คือ ไม่มีการเลือกตั้งครั้งใดที่มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเกินกว่ากึ่งหนึ่งขึ้นไปเลย แม้ในการเลือกตั้งเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๒ ก็มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงร้อยละ ๓๓.๕๐ (เฉพาะเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดลพบุรี)

ดังนั้นในการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้ง เมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้มาใช้สิทธิของประชาชน จะเห็นได้ว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ในส่วนที่ว่าการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งอาจมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องวิเคราะห์ว่า การเปลี่ยนแปลงนั้นสมเหตุสมผลตามระบอบประชาธิปไตยหรือไม่

ความสำคัญและวัตถุประสงค์ในการศึกษา

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา การเมืองการปกครองของไทยมีลักษณะที่น่าสังเกตเกี่ยวกับผู้นำในวงการเมือง คือ

๑. การได้มาซึ่งอำนาจการปกครองมีการใช้กำลังทหารเข้าทำการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้ง แม้แต่ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย กลุ่มผู้ก่อการหรือคณะราษฎร ส่วนใหญ่ก็ประกอบไปด้วยฝ่ายทหารและข้าราชการ และภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาก็ได้มีการปฏิวัติรัฐประหารโดยใช้กำลังทหาร อีก ๗ ครั้ง คือ รัฐประหารในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ รัฐประหารปี พ.ศ. ๒๔๙๐ รัฐประหารปี พ.ศ. ๒๔๙๑ รัฐประหารปี พ.ศ. ๒๔๙๔ รัฐประหารปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ปฏิวัติปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ก็มีการยึดอำนาจในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยจอมพล ถนอม กิตติขจร

* ศักดิ์ ภาสุชนิรันดร, การปกครองของไทย (ไม่ปรากฏที่พิมพ์ ๒๕๑๓)

๒. การรักษาไว้ซึ่งอำนาจ นอกจากกำลังทหารจะเป็นพลังสำคัญในการได้มาซึ่งอำนาจ การปกครองแล้ว ยังปรากฏว่ารัฐบาลชุดต่าง ๆ ที่ผ่านมามีได้พยายามที่จะนำเอาพลังของฝ่ายทหาร และข้าราชการเข้ามาเป็นฐานรองรับเพื่อรักษาอำนาจของตนไว้ ในประวัติศาสตร์ปรากฏว่าผู้นำทางการเมืองของไทยหลายท่านได้ใช้กำลังทหารสนับสนุนตน เช่น พลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา, จอมพล ป. พิบูลย์สงคราม, จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร และปรากฏว่า ทั้ง ๔ ท่านสามารถอยู่ในอำนาจได้นานถึง ๓๕ ปี ๑๑ เดือน ในขณะที่นายกรัฐมนตรีที่เป็นพลเรือน ๕ ท่านคือ พระยามโนปกรณนิติธาดา นายควง อภัยวงศ์ นายทวี บุญยเกษตร ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช และนายพจน์ สารสิน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีรวมกันทั้งสิ้นประมาณ ๓ ปี หรือเฉลี่ยท่านหนึ่งอยู่ในตำแหน่งประมาณ ๗ เดือนเศษ

๓. นอกจากนั้นในการดำเนินการตามแนวทางรัฐธรรมนูญ ทหารและข้าราชการยังได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยได้จัดตั้งพรรคการเมืองเข้าแข่งขันทางการเมืองด้วย เช่น พรรคสหภูมิ พรรคเสรีมนังคศิลา พรรคชาติสังคมน และพรรคสหประชาไทย เป็นต้น และปรากฏว่าพรรคการเมืองดังกล่าวมักจะได้รับผลสำเร็จในการเลือกตั้ง เป็นต้นว่าพรรคสหภูมิได้เป็นพรรคหลักในการจัดตั้งรัฐบาลในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ และพรรคสหประชาไทยได้เป็นพรรคหลักในการจัดตั้งรัฐบาลในการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, อุปสรรคของระบอบประชาธิปไตยไทย โดย ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ และ ดร.วชิร พิริสเชียบ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๓), หน้า ๒๔.

๒ ศูนย์ข่าวการเลือกตั้ง หนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย, คู่มือการเลือกตั้ง ๒๕๑๔ ทั่วราชอาณาจักร (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสำนักพิมพ์มหาชน, ๒๕๑๔), หน้า ๑๕๓ -

ลักษณะการเมืองการปกครองของไทยเท่าที่ผ่านมา ปรากฏว่าอำนาจทางการเมืองการปกครอง ตกอยู่กับฝ่ายทหารและข้าราชการเป็นส่วนใหญ่ และเป็นระยะเวลายาวนานที่ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเลือกตั้ง ครั้งสุดท้ายก่อนการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๑๘ คือการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ แต่รัฐบาลจากการเลือกตั้งนี้ก็ไม่สามารถอยู่ในอำนาจได้ครบวาระ เนื่องจากเกิดการยึดอำนาจโดยคณะทหาร นำโดย จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งทำการยึดอำนาจตนเอง สิ่งที่ผู้ยึดอำนาจอ้างกันอยู่เสมอ ก็คือความล้มเหลวของสถาบันราษฎรที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนราษฎรอย่างแท้จริง, และมีบางท่านได้ให้ความเห็นว่าส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปกครอง ทำให้กระบวนการเลือกตั้งที่จัดให้มีขึ้นนั้นส่งผลให้สถาบันราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งนั้น เสียไปด้วย

จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์เมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยประชาชน นิสิต นักศึกษา ที่มีความรู้สึกไม่พอใจรัฐบาลได้กระทำการโค่นล้มรัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร ลง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองดังกล่าวทำให้อำนาจการปกครองประเทศตกมาอยู่กับประชาชนอีกครั้งหนึ่ง และได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘

การเลือกตั้งเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘ นับเป็นการเลือกตั้งที่สำคัญ เพราะเป็นที่คาดหมายกันว่าเหตุการณ์เมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ น่าจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนต่อการเมืองการปกครองในทางที่จะสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังปรากฏในระยะก่อนการเลือกตั้งประชาชนได้แสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวาง มีการเดินขบวนทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดมากมาย ขณะเดียวกันก็มีเหตุการณ์ให้เห็นว่าแนวทางทางการเมืองได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป เป็นต้นว่า ความรู้สึกของประชาชนต่อสถาบันทหารและตำรวจเสื่อมลง แนวความคิดตามลัทธิสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ได้รับการกล่าวถึง

ในทางที่ตีมากขึ้น^๑ แต่เหตุการณ์เหล่านั้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร และตามตัวเมืองของจังหวัดต่าง ๆ เท่านั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้เกิดขึ้นในหมู่ของประชาชนในชนบทหรือไม่ การเลือกตั้งเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๔ ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกที่จัดให้มีขึ้นนับตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จึงอาจชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในหมู่ประชาชนในชนบทได้ เพราะประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไป

ผลการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๔ โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดลพบุรี มีข้อน่าสังเกตถึงความเป็นไปไต่ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเมืองหลวง และตามเมืองต่าง ๆ นั้น ไล่ขยายมาถึงชนบทด้วย กล่าวคือ

๑. ในเขตเลือกตั้งนี้ปรากฏว่ามีผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งผู้หนึ่งที่สังกัดพรรคพลังใหม่ ซึ่งมีแนวนโยบายจัดได้ว่าเป็น "พรรคก้าวหน้า"

๒. จากประสบการณ์การเลือกตั้งในจังหวัดลพบุรีที่ผ่านมา ปรากฏว่าการเลือกตั้งในจังหวัดนี้ผู้ได้รับเลือกตั้งมักจะเป็นผู้ที่สังกัดพรรครัฐบาล^๒ หรือสนับสนุนพรรครัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคการเมืองที่มีทหารสนับสนุน หากมีผู้ที่สังกัดพรรครัฐบาลแล้ว ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งก็จะเป็นเพียงผู้ที่ เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหญ่ ๆ ที่มีชื่อเสียงและประวัติที่ยาวนาน หรือเป็นผู้ที่ผ่านการเลือกตั้งในจังหวัดนี้มาแล้ว แต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๒ และมีการเลือกตั้งเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๔ ปรากฏว่ามี

---

^๑ อ่างแล้ว, ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, หน้า ๔๔ - ๕๕.

^๒ พรรครัฐบาลในที่นี้หมายถึง พรรคการเมืองที่ผู้ที่เป็นสมาชิกของรัฐบาลอยู่ในขณะนั้นเป็นผู้ก่อตั้ง หรือเป็นสมาชิกที่มีตำแหน่งสำคัญในพรรคนั้น หรือสมาชิกของพรรคนั้นอยู่ในคณะรัฐบาลชุดก่อน หรือพรรคการเมืองที่รัฐบาลขณะนั้นสนับสนุนอยู่

สมาชิกพรรคการเมืองเพิ่งตั้งขึ้นใหม่ และผู้สมัครดังกล่าวไม่เคยผ่านการเลือกตั้งหรือเคยมีประสบการณ์ในการสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดนี้มาก่อนเลย

ตารางที่ ๓

แสดงเปรียบเทียบการเลือกตั้งทั่วไปในจังหวัดลพบุรี
ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ถึง ๒๕๑๒

วัน/เดือน/ปี ที่มีการเลือกตั้ง	ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง	สังกัดพรรค	หมายเหตุ
๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐	พล.ต.เฉลิม พงษ์สวัสดิ์	เสรีมนังคศิลา	เป็นพรรครัฐบาล
	นายบุญช่วย มาประเสริฐ	เสรีมนังคศิลา	เป็นพรรครัฐบาล
๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๐	พล.ต.เฉลิม พงษ์สวัสดิ์	ไม่สังกัดพรรค	เป็นผู้สนับสนุนพรรครัฐบาล
	นายบุญมี ปาร์มวงศ์	สหภูมิ	เป็นพรรครัฐบาล
๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒	นายบุญเจริญ บิยะสุวรรณ	สหประชาไทย	เป็นพรรครัฐบาล
	นายบุญช่วย มาประเสริฐ	สหประชาไทย	เป็นพรรครัฐบาล
	นายเสรี แพทย์ศรีวงษ์	ประชาธิปไตย	

ที่มา : กระทรวงมหาดไทย

๓. นอกจากนั้นเมื่อเปรียบเทียบผลการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๑ และเขตเลือกตั้งที่ ๒ ของจังหวัดลพบุรีแล้ว ปรากฏว่าในเขตเลือกตั้งที่ ๑ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ที่สังกัดพรรคที่มีแนวโน้มนโยบายไปทางเสรีนิยมหรือทุนนิยมทั้งสิ้น ในขณะที่ในเขตเลือกตั้ง

ที่ ๒ ซึ่งเป็นเขตเลือกตั้งซึ่งมีหน่วยทหารทั้งหมดที่ประจำอยู่ในจังหวัดลพบุรีอยู่ด้วย กลับมีผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคพลังใหม่ได้รับเลือกตั้งด้วย

ตารางที่ ๔

แสดงเปรียบเทียบผลการเลือกตั้งในจังหวัดลพบุรี

ระหว่างเขตเลือกตั้งที่ ๑ และเขตเลือกตั้งที่ ๒ เมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๔

เขตเลือกตั้ง	ผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง		สังกัดพรรค
เขตเลือกตั้งที่ ๑	นายบุญมี	ปารมวงศ์	เกษตรสังคม
	นายนิยม	วรปัญญา	สังคมชาตินิยม
เขตเลือกตั้งที่ ๒ ม.ล.กน.ว.	นายประเสริฐ	สายพิมพ์	ชาติไทย
	นายเฉลิมชัย	ทองตันไทร	พลังใหม่

ที่มา : กระทรวงมหาดไทย

จากข้อสังเกตดังกล่าวจึงอาจเป็นไปได้ว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงในหมู่ประชาชนด้วยในลักษณะที่ใกล้เคียงกับที่เกิดขึ้นในเมืองหลวง จึงเป็นเขตที่น่าสนใจศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงนี้

ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งทางการเมืองของประชาชน ในเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดลพบุรี จึงเป็นการพยายามศึกษาวิจัยว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของประชาชนในเขตนี้หรือไม่ และอาจสรุปวัตถุประสงค์ในการศึกษาในเรื่องนี้ ได้ดังนี้ คือ

๑. เพื่อทราบพฤติกรรมโดยทั่วไปของประชาชนในการเลือกตั้งว่า มีสาเหตุหรือปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจาก "พรรคก้าวหน้า" ได้รับเลือกตั้ง

๒. เพื่อทราบว่าในการเลือกตั้งเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหมู่ประชาชนหรือไม่

๓. เพื่อทราบว่าการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สมเหตุสมผลตามระบอบประชาธิปไตยหรือไม่

สมมุติฐานในการวิจัย

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยขอตั้งสมมุติฐานเพื่อการศึกษาไว้ดังนี้คือ ผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งน่าจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. ความนิยมพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นสังกัดและผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความนิยมในพรรคนั้น

๒. ความนิยมคุณสมบัติของผู้ที่สมัครรับเลือกตั้ง

๓. ผลประโยชน์ตอบแทนที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับ หรือคาดว่าจะได้รับจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งที่เป็นผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม และทั้งที่เป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือไม่ก็ตาม

ในเหตุผลทั้ง ๓ ประการนี้ ความนิยมในคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดลพบุรีนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษา ๓ ประการรวมกัน คือ

๑. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ และตำราต่าง ๆ (Document

Research) ที่ได้เคยมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งมาก่อนแล้ว การศึกษาด้วยวิธีนี้จะทำให้สามารถทราบถึงความเป็นมาและแนวทางในการตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทยทั่วไปในอดีต และแนวโน้มที่น่าจะเป็นไปได้ว่าในการเลือกตั้งเมื่อ ๒๒ มกราคม ๒๕๑๘ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่เพียงใด

๒. เพื่อให้การศึกษานี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้วิธีวิจัยสนาม (Field Research) และได้ดำเนินการศึกษาในส่วนนี้ดังนี้คือ

๒.๑. ในด้านการวิจัยสนามในหมู่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้ใช้วิธีวิจัยสนามในแบบสอบถามที่กำหนดรูปแบบ (Structured or Standardized Interview) ซึ่ง เป็นรูปแบบสอบถาม (Questionnaires) แต่ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยพนักงานสัมภาษณ์ซึ่งอ่านคำถามและคำตอบตามที่ปรากฏในแบบสัมภาษณ์ (คุณนวกท้ายเล่ม) การเลือกตั้งแบบวิจัยแบบนี้มีความเหมาะสมที่จะจัดทัศนคติของกลุ่มประชากรที่มีระดับการศึกษาต่ำและต่ำมาก (มีจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้) ซึ่งถ้าจะใช้วิธีการศึกษาแบบอื่นอาจมีข้อผิดพลาด (Errors) ได้มากกว่าวิธีนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพยายามหลีกเลี่ยงอคติ (Bias) โดยการปรับปรุงเทคนิควิธีการสัมภาษณ์โดยไม่ให้มีการต่อเติมคำถามและคำตอบ หรือตั้งคำถามนำหรือตั้งคำตอบนำ และได้ฝึกอบรมพนักงานสัมภาษณ์ให้เข้าใจวิธีการนี้โดยเคร่งครัด

การกำหนดตัวอย่างประชากรที่จะใช้ในการวิจัย (Sampling) ได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างประชากรจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตที่ ๒ จังหวัดลพบุรี ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยมีหลักเกณฑ์ให้มีตัวอย่างประชากรทุกตำบลในเขตเลือกตั้งนี้ และได้สุ่มตัวอย่างประชากรไว้ ๑,๐๐๐ คน การที่ได้สุ่มตัวอย่างไว้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากผู้วิจัยได้คาดหมายว่า เมื่อออกเก็บข้อมูลจะประสบกับปัญหาตัวอย่างประชากรที่ได้กำหนดไว้ไม่อยู่หรืออุปสรรคอื่นซึ่งอาจเกิดขึ้นในการออกวิจัยสนาม

การเก็บข้อมูลได้กระทำระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๑๘ ก่อนที่จะมีการยุบสภาผู้แทน

ราษฎรเมื่อต้นปี ๒๕๑๕ และก่อนที่จะมีการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเมื่อ ๖ ต.ค. ๒๕๑๕
ปรากฏว่าผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลจากการศึกษาวิธีนี้ได้ตัวอย่างประชากร จำนวน ๕๕๐ คน
หรือร้อยละ ๕๕.๐๐ ของตัวอย่างประชากรที่ได้กำหนดไว้ทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ ๐.๓๐
ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด (มีจำนวน ๑๕๓,๖๖๑ คน) ซึ่งนับได้ว่าเพียงพอแก่การนำมาวิจัย

๒.๒ การวิจัยสนามในกลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้ง นอกจากได้ทำการวิจัยกลุ่ม
ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สมัครรับเลือก
ตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดลพบุรี เมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๕ ด้วย ทั้งนี้เพื่อทราบข้อมูลอัน
เป็นข้อเท็จจริง ความเห็น ตลอดจนวิธีการดำเนินงานในการเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละท่าน
ด้วย (ยกเว้นผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข ๑ ก็คือ นายเฉลิมชัย ทองคันไตร ซึ่งถูกลอบ
สังหารถึงแก่ชีวิต ในกรณีนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บิดามารดาตลอดจนญาติสนิทที่ได้ช่วยเหลือกิจการ
เกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวตลอดเวลาและอย่างใกล้ชิดแทน)

๒.๓ นอกจากการวิจัยสนามทั้ง ๒ ประการดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำวิธี
วิจัยสนามแบบสังเกตการณ์ (Observation) มาประกอบการวิจัยครั้งนี้ด้วย เพื่อที่การวิจัย
สนามได้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้เคยรับราชการในตำแหน่งปลัดอำเภอตรี
อำเภอเมืองลพบุรี และได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งเมื่อ ๒๖ มกราคม
๒๕๑๕ ทั้งในระยะเตรียมการเลือกตั้งและในวันเลือกตั้ง ทำให้สามารถติดตามและสังเกต
การณ์การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนี้ได้อย่างใกล้ชิด

ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีข้อจำกัดในการศึกษาคงนี้คือ

๑. การศึกษาวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่อาจกระทำการศึกษาทั่วประเทศได้ เนื่องจากการศึกษาเช่นนั้นจำเป็นต้องอาศัยเวลา ทุนทรัพย์ และกำลัง

คนเป็นจำนวนมาก การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงจำกัดขอบเขตเฉพาะกรณีการเลือกตั้งใน เขตที่ ๒ จังหวัดลพบุรี

๒. การศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อเรื่องนี้ไม่สามารถทำการศึกษาจากกรณีการเลือกตั้งทั้งหมดที่เคยจัดให้มีขึ้นในประเทศได้ เพราะการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับกาวิจัยสนามในกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งควย การศึกษาวิจัยการเลือกตั้งทั้งหมดมีขอบเขตกว้างขวางมากเกินความสามารถในการจดจำของประชาชน จึงเลือกศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผ่านไปไม่นานนัก

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดดังกล่าวไม่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ เพราะเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดลพบุรีมีลักษณะเหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนสำหรับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ และการเลือกตั้งเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘ ก็นับได้ว่าเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกนับแต่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องนี้แม้ว่าจะเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีและท้องถิ่น (Case Study) แต่การศึกษานี้ก็อาจก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมาก เพราะการที่เลือกเอาระยะการเลือกตั้งเมื่อ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘ เนื่องจากมีความมุ่งหมายที่จะทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหมู่ประชาชนที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ อันจะเกี่ยวกันผลการเลือกตั้งในเขตท้องที่ที่ทำการศึกษาก็มีความเป็นไปได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงในหมู่ประชาชนที่มีต่อการเมืองการปกครอง ซึ่งมีลักษณะที่จะเป็นตัวแทนของการศึกษาได้ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่องนี้จะทำให้ทราบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ มีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปในลักษณะสมเหตุสมผลตามระบอบประชาธิปไตย

หรือไม่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการพัฒนาการเมืองของประเทศต่อไป

ความหมายของศัพท์บางคำที่ใช้ในการศึกษา

การรายงานผลการวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ศัพท์บางคำที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจที่ไขว้เขวได้ จึงขอเสนอความหมายของศัพท์เหล่านั้นเพื่อให้เป็นที่เข้าใจ อันจะเป็นการเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องนี้ต่อไป ดังนี้

๑. ผลประโยชน์ หมายถึงผลประโยชน์อันอาจเป็นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่สามารถนับได้เป็นเงินตราหรือทรัพย์สิน ผลประโยชน์ทางด้านสังคม ผลประโยชน์ด้านการเมือง หรือผลประโยชน์ด้านสวัสดิการหรือบริการต่าง ๆ

๒. การหาเสียงเลือกตั้ง หมายถึงการกระทำใด ๆ ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือตัวแทน (หัวหน้าคน) เพื่อชักจูงให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงเลือกตั้งให้ เช่น แกล้งนโยบาย การจี้เคียด การให้ทรัพย์สิน สิ่งของ บริการ การติดประกาศโฆษณา ฯลฯ เป็นต้น

๓. "พรรคก้าวหน้า" หมายถึงพรรคการเมืองที่มีแนวนโยบายที่จะแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงสภาพของสังคมส่วนใหญ่

๔. "พรรคอนุรักษนิยม" หมายถึงพรรคการเมืองที่มีแนวนโยบายมุ่งรักษาสภาพของสังคมที่เป็นอยู่ไว้เป็นส่วนใหญ่ จะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างก็เพียงเล็กน้อย และค่อยเป็นค่อยไป

ลักษณะบางประการของท้องถิ่นที่ศึกษา

ในเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วยอำเภอเมืองลพบุรี อำเภอท่าม่วง และอำเภอพัฒนานิคม มีลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ

๑. ที่ราบลุ่ม ประกอบด้วยอำเภอท่าม่วง และส่วนหนึ่งของอำเภอเมืองลพบุรี เหมาะสำหรับการประกอบอาชีพทำนา

๒. ที่คอน ประกอบด้วยภูเขาจำนวนมาก อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอพัฒนานิคม และ ส่วนหนึ่งของอำเภอเมืองลพบุรี

สภาพภูมิอากาศมีลักษณะเหมือนกับท้องที่ทั่วไปของภาคกลาง คือ อากาศค่อนข้าง ร้อนในฤดูร้อน และค่อนข้างหนาวในฤดูหนาว

ลำน้ำสำคัญ แม่น้ำที่เป็นประโยชน์ในการคมนาคมและการบริโภค คือ แม่น้ำลพบุรี ส่วนแม่น้ำที่ใช้ในการเกษตรกรรมไม่มี คงมีแต่คลองชลประทาน

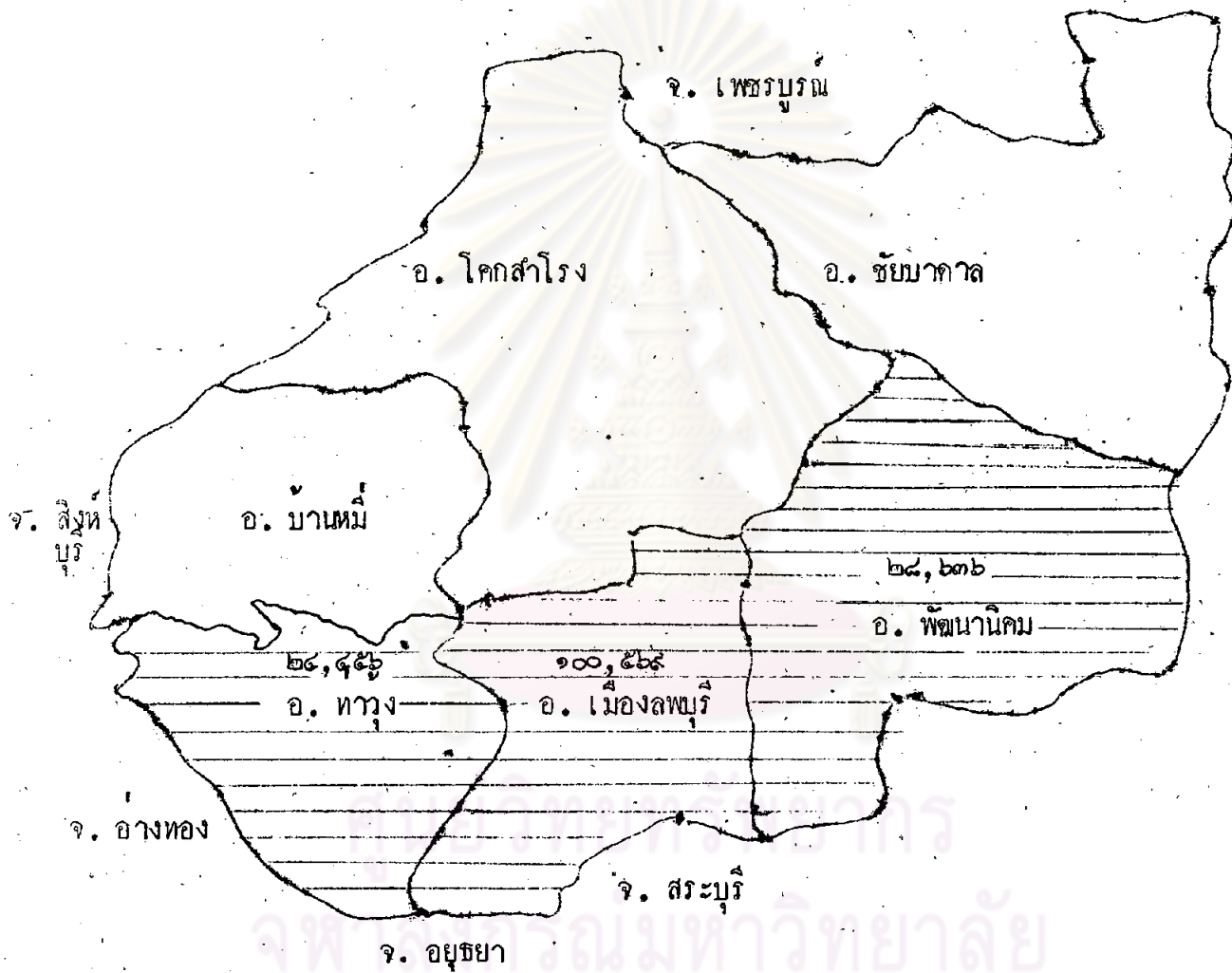
ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดลพบุรี มีประมาณ ๒๔๑,๘๒๑ คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม โดยประชากรที่อยู่ในที่ราบนิคมการทำนา และประชากรที่อยู่ในเขตที่ค่อนนิคมการทำไร่ ความเป็นอยู่ทั่วไปจัดอยู่ในระดับปานกลาง ความแตกต่างระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในที่ราบและที่ค่อนที่สำคัญคือ ประชาชนที่อาศัยในที่ราบซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำนามักปลูกที่พักอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ส่วนประชาชนที่อาศัยอยู่ในที่ค่อนซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่มักปลูกที่พักอาศัยอยู่ห่างไกลกัน

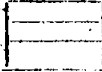
การศึกษาของประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนที่ให้การศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ ยังมีไม่ถึงทุกตำบล ส่วนการศึกษาในระดับที่สูงกว่านั้นจะอยู่ในตัวเมือง

ลักษณะการปกครอง ท้องที่ที่ทำการศึกษาแบ่งการปกครองออกเป็นตำบลต่าง ๆ ได้ ๔๐ ตำบล มีจำนวนหมู่บ้าน ๓๖๖ หมู่บ้าน มีเทศบาล ๑ แห่ง คือ เทศบาลเมืองลพบุรี สุขาภิบาล ๕ แห่ง คือ สุขาภิบาลโคกตูม ในอำเภอเมืองลพบุรี สุขาภิบาลท่าวังและสุขาภิบาลท่าโสม ในอำเภอท่าวัง และสุขาภิบาลพัฒนานิคมและสุขาภิบาลแก่งเสือเต้นในอำเภอพัฒนานิคม

แผนที่สังเขปจังหวัดลพบุรี

 เขตเลือกตั้งที่ ๒
 จังหวัดลพบุรี

ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างประชากร

จากการออกเก็บข้อมูลจากการวิจัยสนามตัวอย่างประชากร ปรากฏว่าได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นเพศชาย จำนวน ๓๒๔ คน หรือร้อยละ ๕๕.๘๖ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๕๖ คน หรือร้อยละ ๔๔.๑๔ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด ตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส และเป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างช่วงอายุแตกต่างกันดังนี้คือ ตัวอย่างประชากรที่อยู่ในระหว่างช่วงอายุ ๒๐ - ๒๙ มีจำนวน ๑๐๑ คน หรือร้อยละ ๑๗.๔๑ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด อยู่ในระหว่างช่วงอายุ ๓๐ - ๓๙ ปี จำนวน ๑๖๔ คน หรือร้อยละ ๒๘.๒๘ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด อยู่ในระหว่างช่วงอายุ ๔๐ - ๔๙ ปี จำนวน ๑๖๔ คน หรือร้อยละ ๒๘.๒๘ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด อยู่ในระหว่างอายุ ๕๐ - ๕๙ ปี จำนวน ๑๐๑ คน หรือร้อยละ ๑๗.๔๑ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด และเป็นผู้ที่อายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๕ คน หรือร้อยละ ๘.๘๕ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เกิดในท้องที่มีจำนวน ๔๓๓ คน หรือร้อยละ ๗๔.๖๕ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด นอกนั้นเกิดในท้องที่อื่น คือ เกิดในจังหวัดลพบุรีแต่ค้างอำเภอ ๑๗ คน หรือร้อยละ ๒.๙๓ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด เกิดในภาคกลางจำนวน ๑๐๘ คน หรือร้อยละ ๑๘.๖๒ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด เกิดในภาคเหนือจำนวน ๓ คนหรือร้อยละ ๐.๕๒ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด เกิดในภาคใต้จำนวน ๓ คน หรือร้อยละ ๐.๕๒ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด เกิดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๕ คน หรือร้อยละ ๐.๘๖ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด และเกิดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๑๑ คน หรือร้อยละ ๑.๘๘ ของตัวอย่างประชากรทั้งหมด